

**PILSONĪBAS UN MIGRĀCIJAS
LIETU PĀRVALDE**

EIROPAS MIGRĀCIJAS TĪKLS

MAZA APJOMA PĒTĪJUMS

**TREŠO VALSTU AUGSTI KVALIFICĒTA
DARBASPĒKA IECEĻOŠANAS UN
UZTURĒŠANĀS NOSACĪJUMI LATVIJĀ**

Rīga, 2006.gada oktobrī

SATURA RĀDĪTĀJS

ANOTĀCIJA	3
1. TREŠO VALSTU AUGSTI KVALIFICĒTAIS DARBASPĒKS LATVIJĀ	4
2. METODOLOĢIJA	10
3. MIGRĀCIJAS POLITIKA TREŠO VALSTU AUGSTI KVALIFICĒTAJAM DARBASPĒKAM LATVIJĀ	12
4. PROGRAMMAS TREŠO VALSTU AUGSTI KVALIFICĒTĀ DARBASPĒKA PIESAISTĪŠANAI	17
5. TREŠO VALSTU AUGSTI KVALIFICĒTĀ DARBASPĒKA TIESĪBAS UN PIENĀKUMI	18
6. STATISTISKIE DATI	20
SECINĀJUMI	26
PIELIKUMI	27
1. PIELIKUMS IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS UN ORGANIZĀCIJAS	28
2. PIELIKUMS IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS	29
3. UN 4. PIELIKUMS STATISTISKIE DATI	31

ANOTĀCIJA

Eiropas migrācijas tīkla trešā maza apjoma pētījuma tēma ir „Trešo valstu augsti kvalificēta darbaspēka ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumi Latvijā”.

Darba mērķis – veicināt Eiropas Komisijas piedāvātās direktīvas par trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka uzņemšanu, izstrādāšanu, nodrošinot ar dalībvalstu pašreizējo apstākļu un vajadzību pārskatu.

Darba pirmajā daļā tiek apskatīta pašreizējā situācija valsts darba tirgū attiecībā uz trešo valstu augsti kvalificēto darbaspēku, kā arī sniegts viedoklis par šāda darbaspēka nepieciešamību. Papildus sniegta informācija par politikas attīstību pēdējo piecu gadu laikā attiecībā uz trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka pieprasījumu.

Darba otrajā daļā ietverta darba metodoloģija. Tas ir, aprakstītas metodes, kas pielietotas, lai izstrādātu pētījumu, minētas iestādes, kas nodrošinājušas pētījumu ar nepieciešamo informāciju un datiem, aprakstītas problēmas, ar kurām nācās saskarties, veicot informācijas un datu analīzi.

Darba trešajā daļā aplūkoti ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumi trešo valstu augsti kvalificētajam darbaspēkam, apskatīti ieceļošanas kritēriji – ienākumi un kvalifikācija, apskatīta kvotu sistēma.

Darba ceturtajā daļā ietverta pieejamā informācija par trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka piesaistīšanas programmām, programmu novērtējums.

Darba piektajā daļā apskatīta trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka tiesības un pienākumi, kas ietver sevī arī informāciju par nosacījumiem trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka uzturēšanās ilgumam valstī, par šo personu darba devēju atbildību, kad personas kļūst par bezdarbniekiem.

Darba sestajā daļā sniegta kvantitatīvā informācija par trešo valstu augsti kvalificēto darbaspēku Latvijā.

Nobeigumā sniegti secinājumi par trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka ietekmi Latvijas darba tirgū.

Darbā izmantota kvantitatīvā informācija, normatīvie akti un internetā atrodamā literatūra par nodarbinātību, kā arī pētījumā iesaistīto iestāžu – Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, Labklājības ministrijas, Nodarbinātības valsts aģentūras un Centrālās statistikas pārvaldes – sniegtā informācija un nepublicētie materiāli.

Kopējais darba apjoms – 33 lapas, un tajā ir 10 tabulas un 4 pielikumi.

1. TREŠO VALSTU AUGSTI KVALIFICĒTAIS DARBASPĒKS LATVIJĀ

Darbaspēka aizplūšana no Latvijas uz citām Eiropas Savienības dalībvalstīm kļuvusi par vienu no šī brīža aktuālākajiem Latvijas ekonomiskās politikas jautājumiem. Aizvien pārliecinošāk sabiedrībā izskan viedoklis, ka darbaroku trūkumu varētu atrisināt darbaspēka ievešana no Neatkarīgo Valstu Sadraudzības dalībvalstīm – Krievijas, Ukrainas, Baltkrievijas, Moldovas¹, jo šāda darbaspēka ievešana palīdzētu saglabāt ekonomisko izaugsmi. Darbaspēka trūkums Latvijā tiek izskaidrots ar straujo ekonomisko izaugsmi².

Lai gan darbaspēka trūkums liek uzņēmējiem spriest par viesstrādnieku uzaicināšanu, valdība šobrīd negrasās mainīt līdzšinējo politiku iekšējā darba tirgus aizsardzībā un par prioritāti uzskata vietējo darbaspēku, nevis viesstrādniekus³. Latvijas Ministru prezidents Aigars Kalvītis uzskata, ka darbaspēka aizplūšanas process noregulēsies pats, pakāpeniski pieaugot algu līmenim Latvijā⁴.

Augsti kvalificēts darbaspēks, zināšanas, intelektuālais potenciāls ir viens no ekonomiskās bāzes veidošanas priekšnosacījumiem un galvenā atslēga uz panākumiem un attīstību. Var uzskatīt, ka Latvijā pieejams kvalificēts darbaspēks, jo Latvija pašlaik atrodas starp vadošajām valstīm pēc studentu skaita uz 1000 iedzīvotājiem.

Saskaņā ar Labklājības ministrijas sniegto informāciju šobrīd Latvijā nav pieejama detalizēta informācija un ilgtermiņa prognozes par darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu pēc darbaspēka kvalifikācijas un tautsaimniecības nozares. Tāpēc šobrīd nav iespējams sniegt izvērtējumu, kādā mērā trešo valstu augsti kvalificētu darbinieku uzņemšana ietekmēs situāciju Latvijas darba tirgū.

Darba tirgus ilgtermiņa prognozēšanas sistēmas izstrādes nolūkā šobrīd tiek īstenots Eiropas Sociālā fonda nacionālās programmas „Darba tirgus pētījumi” izpētes projekts, taču pirmos rezultātus ir plānots saņemt tikai 2007.gada jūnijā.

Tā kā Latvijas Republikā līdz šim nav veikta ne esošā darba tirgus vajadzību analīze, ne arī tā attīstības plānošana, izvērtējot legālo migrāciju kā vienu no instrumentiem darba tirgus vajadzību apmierināšanai, Ministru kabinets 2006.gada 30.maijā izskatīja Iekšlietu ministrijas informatīvo ziņojumu „Par nepieciešamību izstrādāt politikas plānošanas dokumentus migrācijas jautājumā” un akceptēja

¹ Arkliņa I. Latvija nebūs lētā darbaspēka valsts, Lietišķā Diena, 21.11.2005.

² turpat

³ Kalvītis: prioritāte ir Latvijas darbaspēks, nevis viesstrādnieki. Sk. internetā 06.07.2006.

<http://www.delfi.lv/archive/article.php?id=12239568>

⁴ Arkliņa I. Latvija nebūs lētā darbaspēka valsts, Lietišķā Diena, 21.11.2005.

Iekšlietu ministrijas sagatavoto rīkojuma projektu "Par darba grupu ar migrācijas politiku saistītajos jautājumos", kas nosaka uzdevumus darba grupai saistībā ar migrācijas politiku. Šajā darba grupā iekļauti Iekšlietu, Ekonomikas, Finanšu, Labklājības, Ārlietu un Tieslietu ministrijas, Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāta, kā arī Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības un Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvji⁵.

Šīs darba grupas izveide ir svarīga tādēļ, ka pirmoreiz Latvijā tiks veikta darba tirgus vajadzību analīze, tā attīstības plānošana, izvērtējot legālo migrāciju kā vienu no instrumentiem darba tirgus vajadzību apmierināšanai. Līdz ar to kļūs iespējams pētīt migrācijas ietekmi uz Latvijas darba tirgu un noteikt prioritāros virzienus, kuros Latvijai būtu nepieciešams Eiropas Savienības tiesiskais regulējums ekonomisko migrantu uzņemšanai.

Darba grupai līdz 2006.gada 1.septembrim bija jāpagatavo tiesību aktu grozījumu projekti, kas nosaka atvieglotu vīzu, darba un uzturēšanās atļauju saņemšanu ārzemniekiem, kuri Latvijas Republikā ieceļo darījumu braucienos. Šobrīd Labklājības ministrija ir izstrādājusi grozījumus Ministru kabineta noteikumos, kas regulē darba atļauju izsniegšanu ārzemniekiem. Tie paredz samazināt darba izsaukuma apstiprināšanai iesniedzamo dokumentu skaitu. Bez tam Labklājības ministrija rosina domāt par darba atļauju izsniegšanas sistēmas pārkārtošanu, ieviešot vienas pieturas aģentūras principu attiecībā uz ārzemnieku legālu uzturēšanos un nodarbinātību mūsu valstī⁶. Savukārt, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde izstrādājusi grozījumus Imigrācijas likumā, kas 2006.gada 28.septembrī izsludināti Valsts sekretāru sanāksmē. Grozījumi izstrādāti, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi Latvijā un vienkāršotu administratīvos procesus⁷.

Tāpat darba grupa sagatavos un līdz 2006.gada 31.decembrim iesniegs Ministru kabinetā koncepcijas projektu par migrācijas politiku nodarbinātības kontekstā, kurā tiks aprakstīta esošā situācija, piedāvāti vairāki problēmjautājumu risinājuma varianti, aprakstītas iespējamās sekas un izdevumi.

2006.gada 25.jūlijā ekonomikas ministrs Aigars Štokenbergs Ministru kabinetam sniedza informatīvo ziņojumu ar priekšlikumiem, kā uzlabot kārtību, kādā atbildīgās institūcijas iegūst, uzkrāj informāciju un apmainās ar to, kā arī koordinē

⁵ Izveido darba grupu politikas plānošanai legālas migrācijas jautājumā. Sk. internetā 30.08.2006.

<http://www.mk.gov.lv/lv/aktuali/zinas/2006gads/05/iekšlietu30052006-01/>

⁶ Fridriksons M., Grib atvieglot darbinieku ieviešanu, Dienas Bizness, 24.08.2006.

⁷ Izsludināti grozījumi Imigrācijas likumā. Sk. internetā 06.10.2006.

http://www.pmlp.gov.lv/?_p=30&menu_id=25&news_id=966&news_pos=0

savu darbību, funkciju un uzdevumu izpildi, lai nodrošinātu savlaicīgu un padziļinātu darba tirgus prognožu sagatavošanu un attiecīgu politikas plānošanas dokumentu izstrādi. Šobrīd ir apzināta situācija darba tirgus prognozēšanas, kā arī darba tirgus pētījumu jomā valstī un sagatavoti priekšlikumi tālākai rīcībai. Ar Ministru kabineta 2006.gada 25.jūlija protokolu Nr.39 (41 §)⁸ par atbildīgo iestādi par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēšanas procesa koordinēšanā valstī ar 2007.gada 1.jūliju noteikta Ekonomikas ministrija, pārņēmot no Labklājības ministrijas pētījuma "Darba tirgus pieprasījuma ilgtermiņa prognozēšanas sistēmas izpēte un pilnveidošanas iespēju analīze" rezultātus. Funkcijas veikšanai Ekonomikas ministrijā jāizveido jauna struktūrvienība un jauna valsts aģentūra ar attiecīgu papildus finansējumu⁹.

Lai gan uzņēmēji uzskata, ka Latvijā ir pārāk stingri ierobežojumi trešo valstu darba ņēmēju piekļuvei Latvijas darba tirgum, Labklājības ministrija uzskata, ka pilnvērtīgāk jāizmanto valstī esošie darbaspēka resursi. Šobrīd Latvijas darba tirgū jāiekļauj 74 000 bezdarbnieku. Darbaspēka ieviešanas politikai jābūt orientētai tikai un vienīgi uz augsti kvalificētu Latvijā deficīto speciālistu piesaisti pēc konkrētu darba devēju uzaicinājuma. Ja ir problēmas ar nekvalificētā darbaspēka trūkumu, risinājums jāmeklē nevis papildu migrācijas stimulēšanā, bet gan esošo resursu pilnvērtīgā izmantošanā un izbraukušā darbaspēka atgriešanā¹⁰. Efektīvāku darbaspēka resursu izmantošanu sekmētu arī darba devēju aktīvāka iesaistīšanās, izsakot savas prasības attiecībā uz nepieciešamo speciālistu skaitu un profesijām, kā arī izglītības programmām, profesionālām un praktiskām iemaņām, kuras būtu nepieciešamas potenciālajiem darbiniekiem.

Arī jaunākajā Nodarbinātības valsts aģentūras pētījumā par bezdarbnieku sociālpsiholoģisko portretu konstatē, ka Latvijas darba tirgū var integrēt tikai līdz 40% reģistrēto bezdarbnieku. Tā ir reāla darbaspēka rezerve, kuras pilnvērtīgā izmantošanā ir nepieciešama darba devēju un Nodarbinātības valsts aģentūras cieša sadarbība¹¹. Situācijā, kad valstī joprojām ir neizmantota darbaspēka rezerve, darbaspēka ieviešana varētu būt sociāli neatbildīgs lēmums. Darbaspēka ieviešana ir saistīta ar nepieciešamību nākotnē ieguldīt lielus finanšu līdzekļus darbam Latvijā uzaicināto speciālistu un viņu ģimenes locekļu integrēšanā¹².

⁸ Ministru kabineta 2006.gada 25.jūlija protokols Nr.39 (41 §). Sk. internetā 06.10.2006.
<http://www.mk.gov.lv/lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2006-07-25>

⁹ Ekonomikas ministrijas preses relīze. Sk. internetā 01.09.2006.
<http://www.em.gov.lv/em/2nd/?cat=621&id=14292>

¹⁰ Ko valsts var darīt?, Latvijas Avīze, 12.06.2006.

¹¹ Orupe A., Darba resursu stratēģijas vietā – viesstrādnieki, žurnāls „Nedēļa”, 30.08.2006.

¹² Orupe A., Darba resursu stratēģijas vietā – viesstrādnieki, žurnāls „Nedēļa”, 30.08.2006.

Arī speciālisti migrācijas un nodarbinātības jautājumos norāda, ka, vērtējot jautājumus, kas saistīti ar atvieglotu darba atļauju saņemšanas kārtību, nevar ņemt vērā tikai uzņēmēju intereses, bet jāatceras apstākļi, ka Latvijā vēl aizvien ir liela darbaspēka rezerve, kura netiek iesaistīta darba tirgū¹³. Ceļot produktivitāti, veicinot pašlaik ārzemēs strādājošo latviešu nodarbināšanu pašmājās un maksimāli darba tirgū iesaistot pašreizējos bezdarbniekus, Latvija darbaspēka trūkuma problēmu varētu atrisināt saviem spēkiem, nevis ar viesstrādnieku palīdzību¹⁴. Arī Ministru prezidents Aigars Kalvītis uzskata, ka Latvijai jāceļ darba ražīgums, ieviešot jaunas tehnoloģijas, nevis jāiet vieglākais ceļš – ievadot viesstrādniekus¹⁵.

Tajā pašā laikā latviešu uzņēmēji Ukrainā apliecina, ka cerības aizlāpīt robus Latvijas darbaspēku trūkumā ar ukraiņu strādniekiem ir nereālas, jo Ukrainā pašā notiek ļoti strauja ekonomiskā attīstība, kā rezultātā kvalificētais darbaspēks ir „izķerts”. Bez tam ukraiņu darbaspēks viegli darbu var atrast kaimiņvalstī Polijā¹⁶. Arī baltkrievi labprātāk iecienījuši doties peļņā uz Poliju, ar kuru valstij ir atvieglots vīzu režīms, un Krieviju, kur ir labi priekšnosacījumi individuālā biznesa sākšanai. Latvija no baltkrievu sapņu valstu saraksta ir izkritusi¹⁷. Savukārt, atsevišķās Krievijas pilsētās iedzīvotāju algas un pirktspēja jau šobrīd bieži vien ir augstāka nekā Latvijā un turpina pieaugt¹⁸.

Savukārt, vienas no vadošajām Latvijas komercbankām „Hansabanka” analītiķi norāda, ka Latvijā jāsāk gatavoties viesstrādnieku uzņemšanai un jāizstrādā programmas, kas palīdzētu viņiem iekļauties Latvijas sabiedrībā. Banku analītiķi iesaka – lai risinātu darbaspēka trūkuma problēmu Latvijā, jāpiedāvā selektīva un īslaicīga darbinieku imigrācija noteiktās nozarēs¹⁹.

Saskaņā ar šī pētījuma apstiprināto specifikāciju un Starptautisko standartizēto profesiju klasifikāciju kā augsti kvalificētas izvēlas šādas profesiju pamatgrupas:

- ✓ 1.pamatgrupa: likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji
- ✓ 2.pamatgrupa: vecākie speciālisti

¹³ LM: viesstrādnieku piesaistei jābūt pārdomātai, portāls „Delfi”, sk. internetā 21.08.2006.

<http://www.delfi.lv/archive/article.php?id=15303633>

¹⁴ Zālīte I., Darbaspēka trūkumu var atrisināt paši, Diena, 12.09.2006., Nr.212, 8.lpp

¹⁵ Krastiņš J., Strenga G., Klimovičs A., Zālīte I., Polija atceļ ierobežojumus viesstrādniekiem, Diena, 02.09.2006., Nr.204, 1.lpp

¹⁶ Liepiņš I., Būs jāiztiek bez ukraiņu darbaspēka, Dienas Bizness, 21.06.2006., 4.lpp

¹⁷ Vīksne I., Latvija strādā viesstrādnieki no 70 valstīm, sk. internetā 29.08.2006.

<http://www.tvnet.lv/zinas/latvija/article.php?id=297521>

¹⁸ Ģ.Rungainis, Lētu roku importam – Nē, žurnāls „Kapitāls”, 09/2006

¹⁹ Gatavojas viesstrādnieku ieplūdināšanai, Latvijas Avīze, 27.06.2006.

✓ 3.pamatgrupa: speciālisti.

Savukārt, 6. (kvalificēti lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki), 7. (kvalificēti strādnieki un amatnieki) un 8.pamatgrupa (iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri) tiks apskatītas kā kvalificētas profesijas.

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2006.gada II ceturkšņa beigās valstī bija 17,9 tūkst. brīvu darbvieta jeb 1,8% no kopējo darbvieta skaita.

Sadalījumā pa nozarēm, vislielākais brīvo darbvieta īpatsvars bija valsts pārvaldē un aizsardzībā – 4,5% (3,7 tūkst. brīvo darbvieta), transportā, glabāšanā un sakaros – 2,9% (2,5 tūkst.), ieguves rūpniecībā un karjeru izstrādē – 2,5% (0,1 tūkst.).

Starp profesiju pamatgrupām visaugstākais brīvo darbvieta īpatsvars bija iekārtu un mašīnu operatoriem un izstrādājumu montieriem – 2,8% (2,6 tūkst.), kvalificētiem strādniekiem un amatniekiem – 2,5% (3,3 tūkst.), vecākiem speciālistiem – 2,2 % (3,3 tūkst.).

Lielāks brīvo darbvieta īpatsvars 2006.gada II ceturkšņa beigās bija sabiedriskajā sektorā – 2,8% (8,9 tūkst. brīvo darbvieta), bet mazāks privātajā sektorā – 1,4% (9,0 tūkst.)¹⁸.

2005.gadā Eiropas Komisija izstrādāja *Legālās migrācijas plānu*, kas paredz veikt virkni pasākumus laikā no 2006. līdz 2009.gadam, lai risinātu darbaspēka trūkuma problēmas. Šis plāns paredz, ka līdz 2009.gadam Eiropas Komisija izstrādās četrus atsevišķus direktīvu projektus, kas regulēs augsti kvalificētu strādnieku, sezonas strādnieku, uzņēmuma iekšienē nosūtīto darbinieku un algotu praktikantu uzņemšanu un uzturēšanās nosacījumus Eiropas Savienībā. Papildus šīm četrām direktīvām Legālās migrācijas plāns paredz izstrādāt arī vienu horizontālu instrumentu ekonomiskās migrācijas pārvaldīšanai – ietvardirektīvu, kas noteiktu kopīgu ietvaru visu legāli Eiropas Savienībā nodarbināto trešo valstu pilsoņu (kuriem vēl nav piešķirts Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statuss) tiesībām, kā arī, iespējams, ieviestu vienotu darba-uzturēšanās atļauju, kas ietvertu personas biometriskos datus.

Saskaņā ar minēto šī darba mērķis ir veicināt Eiropas Komisijas piedāvātās direktīvas par trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka uzņemšanu, izstrādi, nodrošinot politikas veidotājus nacionālā un Eiropas līmenī, ietverot Eiropas

¹⁸ Brīvo darbvieta skaits 2006.gada II ceturksnī, Sk. internetā 04.10.2006.

http://www.csb.gov.lv/lteksts.cfm?tem_kods=briv&datums=%7Bts%20%272006%2D09%2D13%2013%3A00%3A00%27%7D

Komisiju, ar dalībvalstu pašreizējo apstākļu un vajadzību pārskatu jautājumā par trešo valstu augsti kvalificēto darbaspēku.

Eiropas migrācijas tīkla zinātniskie koordinatori (Berlīnes salīdzinošo sociālo pētījumu institūts) sistemātiskas salīdzināšanas ceļā noteiks kopējās iezīmes un atšķirības pētījumā iesaistīto dalībvalstu pieejā par trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka uzņemšanu, panākot šī fenomena kodolīgu pārskatu.

Šis maza apjoma pētījums ir paredzēts politikas veidotājiem nacionālā un Eiropas līmenī, īpaši darba tirgus jomā. Kā otra mērķauditorija ir imigrantu asociācijas, arodbiedrības, darba devēju asociācijas un migrācijas jomā strādājošās pētniecības iestādes.

Pētījuma objekts ir trešo valstu augsti kvalificēta darbaspēka ieceļošanas un uzturēšanas nosacījumi. Pētījuma priekšmets ir trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka ietekme uz Latvijas darba tirgu.

2. METODOLOĢIJA

Pētījums izstrādāts, pamatojoties uz Eiropas Komisijas izstrādāto un Eiropas migrācijas tīkla nacionālo kontaktpunktu pieņemto specifikāciju un struktūru.

Lai sasniegtu šī pētījuma mērķi, darba izstrādē tika iesaistītas institūcijas, kuru rīcībā ir nepieciešamā informācija par darbaspēka migrāciju Latvijā, darba tirgus vajadzībām, tā attīstības plānošanu. Pētījumā tika iesaistīta Labklājības ministrija, Ekonomikas ministrijas Centrālā statistikas pārvalde, Labklājības ministrijas Nodarbinātības valsts aģentūra, kā arī Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Lai saņemtu nepieciešamo informāciju, iesaistītajām iestādēm tika nosūtīti oficiāli pieprasījumi.

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde sniedza atbalstu jautājumā par migrācijas politiku, kā arī nodrošināja ar statistiskajiem datiem par izsniegtajām uzturēšanās atļaujām saistībā ar trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka nodarbinātību.

Labklājības ministrija sniedza atbalstu jautājumā par trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka piesaistes politiku valstī.

Centrālā Statistikas pārvalde un Nodarbinātības valsts aģentūra sniedza statistiskos datus laika posmam no 2000 – 2005.gadam par apstiprinātiem darba izsaukumiem sadalījumā pa valstīm, par brīvo vakanču skaitu, par kvalificētā darbaspēka nodarbinātību pa profesiju pamatgrupām un apakšgrupām, kvalificētā darbaspēka nodarbinātību pa profesiju pamatgrupām un apakšgrupām pēc dzimuma.

Lai paplašinātu analizējamās informācijas apjomu un lai pārlūkotu jaunākos rakstus, viedokļus par trešo valstu darbaspēku Latvijā, tika izmantots arī internets. Bez tam darbā izmantoti saņemtie statistiskie dati, normatīvie akti, internetā un laikrakstos atrodamā literatūra par nodarbinātību, kā arī pētījumā iesaistīto iestāžu sniegtā informācija un nepublicētie materiāli.

Izstrādājot pētījumu, nācās saskarties ar dažādām problēmām. Sadaļā par programmām trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka piesaistīšanai informācija ir ļoti lakoniska, jo Latvijā nav izveidotas programmas, kā arī jebkāda veida vienošanās ar trešajām valstīm par augsti kvalificēta darbaspēka piesaistīšanu. Līdz ar to nav iespējams sniegt šo programmu pārskatu. Līdzīga situācija ir sadaļā ar trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka tiesībām un pienākumiem. Savukārt, darbā nav ietverta informācija par pieredzi ar trešo valstu augsti kvalificētā darbaspēka piesaistīšanu, jo

šāda veida informācija nav pieejama. Sadaļā par statistiskajiem datiem bija nepieciešams nodrošināt kvantitatīvo informāciju par pamatiedzīvotāju un migrantu skaitu, kas nodarbināti saskaņā ar Starptautisko standartizēto profesiju klasifikāciju (turpmāk - ISCO-88). Diemžēl šāda informācija nav pieejama, jo Latvijā nodarbinātie netiek dalīti šādā šķērsgriezumā. Ir pieejams tikai kopējais Latvijā nodarbināto skaits pa profesiju pamatgrupām un apakšgrupām, kā arī pēc dzimuma.

Nodarbinātības valsts aģentūras rīcībā ir informācija par darba devēju pieteiktajām brīvajām darba vietām (pa profesijām) un par ārzemniekiem apstiprinātajiem darba izsaukumiem (pa nozarēm, valstīm, pa dzimumiem, profesijām un pēc izglītības līmeņa).

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes rīcībā ir informācija par izsniegtajām darba atļaujām, par ieceļojošo ārzemnieku skaitu saistībā ar nodarbinātību, kā arī par ieceļojošo ārzemnieku skaitu sadalījumā pa darbības veidiem un pilsonību, taču nav datu par nodarbinātību saskaņā ar ICSO-88. Neskatoties uz to, sniegtie dati ļauj novērtēt, kāds ir nodarbināto ārzemnieku īpatsvars.

3. MIGRĀCIJAS POLITIKA TREŠO VALSTU AUGSTI KVALIFICĒTĀJAM DARBASPĒKAM LATVIJĀ

Viens no galvenajiem faktoriem imigrācijas pieaugumam nodarbinātības nolūkā ir izskaidrojams ar mērķi piesaistīt darbaspēku, lai veicinātu valsts ekonomisko izaugsmi. Migrācijas ietekmē tiek radīts spiediens uz nepieciešamību attīstīt infrastruktūru, kā rezultātā tiek veicināta vietējo investīciju ieguldīšana. Līdz ar to migranti vai nu tieši ietekmē darbaspēka tirgu, palielinot darbaspēka piedāvājumu, vai arī netieši, palielinot darbaspēka pieprasījumu.

Migrācijas politika ārzemnieku nodarbinātībai noteikta Imigrācijas likumā un tam pakārtotajos Ministru kabineta noteikumos. Pašreizējie normatīvie akti paredz, ka darba izsaukumu ārzemniekam apstiprina, ja Nodarbinātības valsts aģentūras filiālē ir reģistrēta darba vietas vakance un pēc reģistrēšanas tā ir brīva ne mazāk par mēnesi.

Labklājības ministrija uzskata, ka personu brīvas kustības priekšrocības, ko Latvijas Republikai sniedza iestāšanās Eiropas Savienībā, ir viena no iespējām, kā vietējam darba devējam meklēt kvalificētu darbaspēku. Ņemot vērā zemo darba samaksu, darba devējam Latvijā ir grūti konkurēt ar citu Eiropas Savienības dalībvalstu darba devējiem kvalificēta darbaspēka piesaistē. Galvenais ierobežojums, ko saskata darba devēji Latvijā, ir vidējā darba samaksa valstī, kas darba devējiem jānodrošina darbaspēkam no trešajām valstīm. Taču, ņemot vērā, ka Latvijas pašreizējā sistēma ir vērsta uz kvalificēta darbaspēka piesaisti, prasība uzskatama par samērīgu. Tomēr Labklājības ministrija atzīst, ka nepieciešams domāt par administratīvo procedūru vienkāršošanu un administratīvo izmaksu samazināšanu, tādēļ ir rosinājusi darba grupā skatīt un ieviest vienas pieturas aģentūras principu (dokumentu iesniegšana vienā iestādē; šobrīd tās ir divas iestādes – Nodarbinātības valsts aģentūra un Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde) un ārzemniekam izsniegt vienu uzturēšanās/darba atļauju.

Speciāli ieceļošanas un uzturēšanās noteikumi trešo valstu augsti kvalificētajam darbaspēkam nav definēti.

Ja ārzemnieks vēlas nodibināt darba tiesiskās attiecības, noslēdzot darba līgumu, vai būt nodarbināts, pamatojoties uz citu civiltiesisku līgumu (tajā skaitā kā komercsabiedrības pārvaldes vai izpildinstitūcijas loceklis), vai būt pašnodarbināta

persona, saskaņā ar Imigrācijas likuma²¹ 9.pantu ārzemniekam nepieciešama darba atļauja.

Darba atļauja nav nepieciešama, ja ārzemnieks:

- 1) ir saņēmis pastāvīgās uzturēšanās atļauju;
- 2) ir saņēmis termiņuzturēšanās atļauju uz laiku, kas nepārsniedz gadu, ja uzturēšanās Latvijā ir saistīta ar audzēkņu vai studentu apmaiņu, praksi vai stažēšanos kādā no Latvijas Republikas izglītības iestādēm vai komercreģistrā reģistrētā komercsabiedrībā vai cita uzdevuma veikšanu, un par veikto darbu nesaņem atlīdzību;
- 3) ierodas Latvijā uz viesizrādēm (vieskoncertiem) kā izpildītājs (mūziķis, dziedātājs, dejotājs, aktieris, cirka mākslinieks u.c.), autors (komponists, horeogrāfs, režisors, scenogrāfs u.c.), izrāžu (koncertu) nodrošināšanā iesaistīts administratīvais vai tehniskais darbinieks un paredzētais uzturēšanās ilgums Latvijā nepārsniedz 14 dienas;
- 4) ierodas Latvijā pēc izglītības iestādes vai zinātniskās institūcijas, vai atsevišķa zinātnieka uzaicinājuma saistībā ar zinātniskiem pētījumiem vai piedalīšanos izglītības programmu īstenošanā un paredzētais uzturēšanās ilgums Latvijā nepārsniedz 14 dienas.
- 5) Ir saņēmis Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļauju Latvijā.

Darba atļauju pieprasīšanas un izsniegšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2004.gada 20.janvāra noteikumi Nr.44 „Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem”²². Noteikumi nosaka darba atļaujas pieprasīšanas un izsniegšanas kārtību ārzemniekam, kurš vēlas nodibināt darba tiesiskās attiecības, noslēdzot darba līgumu, vai būt nodarbināts, pamatojoties uz citu civiltiesisku līgumu (tai skaitā kā kapitālsabiedrības padomes vai valdes loceklis vai personālsabiedrības amatpersona, kurai komercreģistrā reģistrētas pārstāvības tiesības), vai būt pašnodarbināta persona Latvijā, kā arī kārtību un apmēru, kādā maksājama valsts nodeva par darba atļaujas pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu.

Darba atļauju ārzemniekam šajos noteikumos noteiktajā kārtībā izsniedz Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

²¹ Imigrācijas likums, Latvijas Vēstnesis Nr.169, 2002.11.20.

²² Ministru kabineta 2004.gada 20.janvāra noteikumi Nr.44 “Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem”, Latvijas Vēstnesis Nr.12, 23.01.2004.

Lai darba devējs varētu nodarbināt ārzemnieku, Nodarbinātības valsts aģentūras filiālē ir jāapstiprina darba devēja darba izsaukums. Lai darba izsaukumu apstiprinātu, darba devējs (vai tā pilnvarots pārstāvis) Nodarbinātības valsts aģentūras filiālē iesniedz šādus dokumentus:

- ✓ iesniegumu, kurā pamatota nepieciešamība nodarbināt ārzemnieku;
- ✓ Valsts ieņēmumu dienesta izziņu, kas apliecina, ka darba devējam nav Valsts ieņēmumu dienesta administrēto nodokļu parādu;
- ✓ ja ārzemnieka profesija ir reglamentēta, – izglītības dokumenta kopiju un kvalifikācijas atzīšanas apliecības kopiju, kas apliecina ārvalstīs iegūtās izglītības un profesionālās kvalifikācijas atbilstību Latvijas Republikā noteiktajām prasībām. Ja ārzemnieka profesija nav reglamentēta, iesniedz legalizētu izglītības dokumenta un kvalifikāciju apliecinoša dokumenta kopiju;
- ✓ ja ārzemnieka darbs Latvijas Republikā paredzēts saskaņā ar darba līgumu vai uzņēmuma līgumu, – darba līguma projekta kopiju vai saskaņota uzņēmuma līguma projekta kopiju;
- ✓ darba devēja reģistrācijas apliecības, statūtu, nolikuma vai cita juridisko statusu apliecinoša dokumenta kopiju;
- ✓ atļaujas (licences) kopiju, ja darba devējs paredz nodarbināt ārzemnieku tādā darbā, kura veikšanai ir nepieciešama atļauja (licence);
- ✓ pilnvaru, ja dokumentu iesniedzējs ir darba devēja pilnvarots pārstāvis;
- ✓ dokumentu, kas apliecina samaksu aģentūrai par dokumentu izskatīšanu un darba izsaukuma apstiprināšanu.

Lai saņemtu uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā sakarā ar darba līgumu vai uzņēmuma līgumu, ārzemniekam, uzrādot Latvijas Republikā atzītu derīgu ceļošanas dokumentu, jāiesniedz šādi dokumenti:

- ✓ noteikta parauga anketa uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai;
- ✓ divas fotogrāfijas;
- ✓ izziņa par fluorogrāfiskās vai rentgenoloģiskās izmeklēšanas rezultātiem;
- ✓ pilsonības vai mītnes zemes kompetentas iestādes izsniegta izziņa par sodāmību (ārzemniekam, kurš vecāks par 14 gadiem);
- ✓ dokuments, kas apliecina nepieciešamo iztikas nodrošinājumu;
- ✓ dokuments, kas apliecina paredzamo dzīvesvietu Latvijas Republikā;
- ✓ maksājuma dokuments, kas apliecina valsts nodevas samaksu;

- ✓ Nodarbinātības valsts aģentūrā apstiprināts darba izsaukums. Darba izsaukumu apstiprina vai neapstiprina Nodarbinātības valsts aģentūra, izvērtējot situāciju darba tirgū.

Pirms dokumentu uzturēšanās atļaujas saņemšanai iesniegšanas ārzemnieka uzaicinātājam Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē jāapstiprina izsaukums.

Latvijā būtībā nav ieviestas darbaspēka kvotas. Izņēmums ir tie informācijas tehnoloģiju speciālisti, kuriem izsniedz bezmaksas darba atļaujas bez darba devēja darba izsaukuma apstiprināšanas atbilstoši vīzu derīguma termiņam uz laiku, kas nepārsniedz 90 dienas pusgada laikā skaitot no pirmās ieceļošanas dienas, un kuri ir ar atbilstošu augstāko profesionālo vai augstāko akadēmisko izglītību informācijas tehnoloģiju jomā ar pieredzi vadošā amatā informācijas tehnoloģiju nozarē (pēdējos trīs gadus), un kurus paredzēts nodarbināt šādos amatos:

- 1) projektu direktors;
- 2) kvalitātes vadītājs;
- 3) vadošais projekta vadītājs;
- 4) vadošais sistēmu arhitekts;
- 5) vadošais sistēmu analītiķis;
- 6) vadošais programmētājs;
- 7) vadošais informācijas tehnoloģiju risinājumu konsultants;
- 8) vadošais uzņēmējdarbības konsultants.

Šādos gadījumos var izsniegt kopā līdz 100 darba atļaujām gadā.

Latviešu valodas apjomu, kāds nepieciešams profesionālo un amata pienākumu veikšanai, nosaka Valsts valodas likums²³ un tam pakārtotie Ministru kabineta 2000.gada 22.augusta noteikumi Nr.296 „Noteikumi par profesionālo un amata pienākumu veikšanai nepieciešamo valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību”²⁴.

Saskaņā ar Valsts valodas likumu latviešu valoda valsts un pašvaldību iestāžu, tiesu un tiesu sistēmai piederīgo iestāžu, valsts un pašvaldību uzņēmumu, kā arī to uzņēmējdarbības darbiniekiem, kurās lielākā kapitāla daļa pieder valstij vai pašvaldībai, jāprot un jālieto tādā apjomā, kāds nepieciešams viņu profesionālo un amata pienākumu veikšanai.

²³ Valsts valodas likums, Latvijas Vēstnesis Nr.428/433, 1999.12.21.

²⁴ Ministru kabineta 2000.gada 22.augusta noteikumi Nr.296 „Noteikumi par profesionālo un amata pienākumu veikšanai nepieciešamo valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību”, Latvijas Vēstnesis Nr.302, 2000.08.29.

Privāto iestāžu, organizāciju, uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) darbiniekiem, kā arī pašnodarbinātajām personām valsts valoda jālieto tad, ja to darbība skar likumīgas sabiedriskās intereses (sabiedrisko drošību, veselību, tikumību, veselības aizsardzību, patērētāju tiesību un darba tiesību aizsardzību, drošību darba vietā, sabiedriski administratīvo uzraudzību).

Savukārt, privāto iestāžu, organizāciju, uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) darbiniekiem, kā arī pašnodarbinātajām personām, kuras, pamatojoties uz likumu vai citu normatīvo aktu, veic noteiktas publiskas funkcijas, jāprot un jālieto valsts valoda tādā apjomā, kāds nepieciešams attiecīgo funkciju veikšanai.

Ārvalstu speciālistiem un uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) ārvalstu pārvaldes locekļiem, kuri strādā Latvijā, jāprot un jālieto valsts valoda tādā apjomā, kāds nepieciešams viņu profesionālo un amata pienākumu veikšanai, vai pašiem jānodrošina tulkojums valsts valodā.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2000.gada 22.augusta noteikumiem Nr.296 „Noteikumi par profesionālo un amata pienākumu veikšanai nepieciešamo valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību” profesionālo un amata pienākumu veikšanai nepieciešamais valsts valodas zināšanu apjoms ir iedalīts trīs valodas prasmes līmeņos: pirmais (zemākais) līmenis, otrais (vidējais) līmenis un trešais (augstākais) līmenis. Un katram līmenim ir divas pakāpes – A un B.

1.līmeņa A un B pakāpe nepieciešama profesijām un amatiem, kuri saistīti ar nekvalificēta roku darba veikšanu, ievērojot elementāru darba drošību, un kas darba procesā saistīti ar instrukciju, tehnoloģiju ievērošanu, mašīnu un iekārtu izmantošanu un apkalpošanu, ievērojot darba drošību.

2.līmeņa A un B pakāpe nepieciešama profesijām un amatiem, kas saistīti ar pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem un kas saistīti ar sabiedriskās kārtības nodrošināšanu, tehnoloģisko procesu izpildi un uzraudzību, grāmatvedību un uzskaiti.

3.līmeņa A un B pakāpe nepieciešama iestāžu, organizāciju, uzņēmumu, uzņēmējsabiedrību un to struktūrvienību vadītājiem, augsti kvalificētiem speciālistiem, medicīnas un sociālās aprūpes darbiniekiem, augstskolu mācību spēkiem un pedagogiem, kā arī valsts pārvaldes institūciju un to struktūrvienību vadītājiem, valsts civildienesta ierēdņiem (ierēdņu kandidātiem), darbiniekiem, kuru darbs saistīts ar dokumentu apstrādi un lietvedību, humanitāro nozaru speciālistiem, kuru darbs saistīts ar latviešu valodu un literatūru, tulkiem un tulkotājiem.

4. PROGRAMMAS TREŠO VALSTU AUGSTI KVALIFICĒTĀ DARBASPĒKA PIESAISTĪŠANAI

Faktiski Latvijā nav izveidotas programmas, kā arī jebkāda veida vienošanās ar trešajām valstīm par augsti kvalificēta darbaspēka piesaistīšanu. Līdz ar to nav speciāli atrunāta šādu personu atgriešana (*return*), kā arī nav izdalīti atsevišķi atvieglojumi, piemēram, ģimenes apvienošanai, latviešu valodas apmācībai.

Ņemot vērā starptautiskās tiesību normas un praksi, kā arī vērtējot sociālo partneru priekšlikumus, Ministru kabineta 2004.gada 20.janvāra noteikumu Nr.44 „Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem” 29. un 30.punktā ir noteikti atvieglojumi darba atļauju saņemšanā atsevišķām personu grupām. Piemēram, norma par noteiktajām kvotām attiecībā uz informācijas tehnoloģiju speciālistiem.

Saskaņā ar Labklājības ministrijas Darba departamenta un Latvijas Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju asociācijas sniegto informāciju 2005.gadā lielākie Latvijas informācijas tehnoloģiju uzņēmumi ir izmantojuši iespēju atsevišķu projektu realizācijai piesaistīt speciālistus no ASV, Krievijas, Ukrainas un citām valstīm, jo informācijas tehnoloģiju projektu specifika un dažādība rada nepieciešamību operatīvi un uz neilgu laika periodu piesaistīt augsti kvalificētus speciālistus ar tādām zināšanām un prasmēm, kuru nav speciālistiem Latvijā. Arī Ekonomikas ministrija uzskata, ka šīs normas iekļaušana noteikumos ir sevi attaisnojusi un šo nosacījumu saglabāšana ir atbalstāma, jo ir būtiska informācijas tehnoloģiju kā zināšanu ietilpīgas nozares starptautiskās konkurētspējas nodrošināšanā.

Veicot jebkādus grozījumus Ministru kabineta 2004.gada 24.janvāra noteikumos Nr.44 „Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem”, tie tiek saskaņoti ar valsts pārvaldes iestādēm un sociālajiem partneriem.

5. TREŠO VALSTU AUGSTI KVALIFICĒTĀ DARBASPĒKA TIESĪBAS UN PIENĀKUMI

Trešo valstu augsti kvalificētajam darbaspēkam ieceļošanai Latvijā nav noteiktas specifiskas tiesības (rights) un pienākumi (obligations), kas būtu atšķirīgas no citiem ārzemniekiem.

Saskaņā ar Imigrācijas likuma 24.panta pirmās daļas 7.punktu ārzemniekam, kurš nepārtraukti uzturējies Latvijas Republikā ar termiņuzturēšanās atļauju vismaz piecus gadus tieši pirms pieteikuma iesniegšanas dienas, ir tiesības pieprasīt pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Šī norma attiecas arī uz tiem ārzemniekiem, kuri Latvijā uzturas saistībā ar nodarbinātību. Apzīmējums „*settlement*” Latvijā nozīmē pastāvīgās uzturēšanās atļauju izsniegšana.

Ja ārzemnieks vēlas pieprasīt pastāvīgās uzturēšanās atļauju saskaņā ar minēto normu, viņam jāuzrāda apliecība, kas apliecina latviešu valodas apguvi. Valsts valodas apguvi un valodas prasmes pārbaudi nosaka Ministru kabineta 2006.gada 4.aprīļa noteikumi Nr.252 „Noteikumi par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību ārzemniekiem, kas ir tiesīgi pieprasīt pastāvīgās uzturēšanās atļauju”²⁵. Minēto noteikumu 3.punktā noteikts, ka ārzemnieks ir tiesīgs saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ja viņš ir apguvis valsts valodu vismaz pirmā (zemākā) prasmes līmeņa B pakāpē atbilstoši Ministru kabineta 2000.gada 22.augusta noteikumu Nr.296 "Noteikumi par profesionālo un amata pienākumu veikšanai nepieciešamo valsts valodas zināšanu apjomu un valodas prasmes pārbaudes kārtību" 12.2.apakšpunktam.

Šobrīd valodas apguve varētu būt vienīgais tests, kas jākārt ārzemniekam, lai saņemtu pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

Savukārt, nav informācijas par programmām, kas trešo valstu augsti kvalificēto darbaspēku iedrošinātu atgriezties mītnes zemē pēc uzturēšanās termiņa beigšanās Latvijā, lai nodrošinātu, piemēram, „smadzeņu cirkulāciju” (*brain-circulation*).

Saskaņā ar Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma²⁶ 10.panta pirmās daļas 1.punktu ārzemniekam, kurš saņēmis pastāvīgās uzturēšanās atļauju, vai ir saņēmis termiņuzturēšanās atļauju un ir Latvijas pilsoņa vai nepilsoņa, vai pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņēmušas personas laulātais, vai ir saņēmis termiņuzturēšanās atļauju sakarā ar alternatīvā statusa piešķiršanu Latvijā, ir tiesības

²⁵ Ministru kabineta 2006.gada 4.aprīļa noteikumi Nr.252 „Noteikumi par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību ārzemniekiem, kas ir tiesīgi pieprasīt pastāvīgās uzturēšanās atļauju”, Latvijas Vēstnesis Nr.57, 2006.04.07.

²⁶ Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums, Latvijas Vēstnesis Nr.80, 2002.05.29.

uz bezdarbnieka statusu. Lai iegūtu bezdarbnieka statusu persona reģistrējas Nodarbinātības valsts aģentūrā atbilstoši deklarētajai dzīvesvietai. Lēmumu par bezdarbnieka statusa piešķiršanu Nodarbinātības valsts aģentūra pieņem vienas dienas laikā. Bezdarbnieka tiesības un pienākumi aprakstīti minētā likuma 4.nodaļā.

Savukārt, saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 20.janvāra noteikumu Nr.44 „Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem” 10.punktu, ja darba tiesiskās attiecības ar ārzemnieku tiek izbeigtas pirms darba atļaujā noteiktā termiņa beigām, darba devējs pirms darba atļaujā noteiktā termiņa beigām, bet ne vēlāk kā trīs darbdienu laikā pēc darba attiecību pārtraukšanas par to rakstiski paziņo Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei.

Ja darba devējs par darba attiecību izbeigšanu nav paziņojis, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieks, pieņemot attiecīgu lēmumu, darba devējam uz vienu gadu (skaitot no pārkāpuma atklāšanas dienas) var noteikt aizliegumu lūgt apstiprināt jaunus darba izsaukumus un/vai saņemt darba atļaujas ārzemniekiem.

Trešo valstu augsti kvalificētajam darbaspēkam netiek piemērots atsevišķs nodokļu aplikšanas režīms.

6.STATISTISKIE DATI

Laikā no 2001. līdz 2006.gada pirmajam pusgadam Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēs apstiprināti **6374** darba izsaukumi (sk. 6.1.tab.).

6.1.tabula
Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēs
apstiprinātie darba izsaukumi, 2001 – 2006 I pusgads²⁷

	2001	2002	2003	2004	2005	2006 I pusgads	Kopā
Pavisam	1892	1790	1409	448	505	330	6374

Līdz 2004.gada 1.maijam darba izsaukumu skaitā iekļauti pilsoņi no valstīm, kas šobrīd ir Eiropas Savienības dalībvalstis (sk. 6.2.tab.)

6.2.tabula
Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēs
apstiprinātie darba izsaukumi ES-25 pilsoņiem
1999 – 01.05.2004.²⁸

	1999	2000	2001	2002	2003	Līdz 01.05.2004.	Kopā
Kopā	676	765	886	919	647	86	3979

Sadalījumā pa valstīm visvairāk Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēs apstiprinātie darba izsaukumi ir no Ukrainas (23.39%) un Krievijas (12.57%). Pārējās valstis nepārsniedz 5% sliekšni (sk. 6.3.tab.)

6.3.tabula
Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēs
apstiprināto darba izsaukumu
sadalījums pa valstīm, 2000 – 2006 I pusgads²⁹

Valsts	2001	%	2002	%	2003	%	2004	%	2005	%	2006 I pusgads	%
ASV	76	4.0	56	3.1	55	3.9	17	3.8	17	3.4	6	1.8
Baltkrievija	35	1.8	25	1.4	22	1.6	11	2.5	15	2.9	18	5.5
Indija	36	1.9	46	2.6	52	3.7	28	6.3	66	13.1	29	8.8
Ķīna	55	2.9	42	2.3	32	2.3	21	4.7	30	5.9	10	3.0
Krievija	248	13.1	226	12.6	126	8.9	49	10.9	99	19.6	53	16.1
Ukraina	372	19.7	304	17.0	313	22.2	184	41.1	210	41.6	108	32.7
Moldova									1	0.2	27	8.2
Uzbekistāna									4	0.8	36	10.9
Turcija									3	0.6	16	4.8
Pārējās valstis	1070	56.6	1091	61.0	809	57.4	138	30.7	60	11.9	27	8.2
Kopā:	1892	100	1790	100	1409	100	448	100	505	100	330	100

²⁷ Nodarbinātības valsts aģentūras sniegtie dati

²⁸ Nodarbinātības valsts aģentūras sniegtie dati

²⁹ Nodarbinātības valsts aģentūras sniegtie dati

Nodarbināt ārzemnieku darba devējs var gan uz darba līguma pamata, gan uz uzņēmuma līguma pamata. Laikā no 2000.gada līdz 2006.gada pirmajam pusgadam apstiprinātie darba izsaukumi bija uz darba līguma pamata (61%) (sk.6.4.tabulu).

6.4.tabula
Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēs
ārzemniekiem apstiprinātie darba izsaukumi
pēc to pamatojuma, 2000 – 2006 I pusgads³⁰

Darba izsaukuma pamatojums	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006/pg	Kopā
Starptautiskie līgumi	89	45	49	37	0	0		220
Darba līgumi	909	1090	1120	851	251	295	264	4780
Uzņēmuma līgumi	475	757	621	521	197	210	66	2847
Kopā:	1473	1892	1790	1409	448	505	330	7847

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras sniegto informāciju laikā no 2001.gada līdz 2006.gada I pusgadam Latvijas Republikā visvairāk ārzemnieku ieceļojuši saistībā ar nodarbinātību rūpniecībā – 30.84% (sk. 6.5.tab.)

6.5.tabula
Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēs
ārzemniekiem apstiprinātie darba izsaukumi
sadalījumā pa nozarēm, 2001 – 2006 I pusgads³¹

Nozare	2001	2002	2003	2004	2005	2006 I pusgads	Kopā	%
Lauksaimniecība un mežsaimniecība	75	108	56	2	0	0	241	3.78
Rūpniecība	555	436	415	208	242	110	1966	30.84
Būvniecība	161	176	101	22	33	97	590	9.26
Tirdzniecība	316	285	166	30	24	8	829	13.01
Viesnīcas un restorāni	88	81	86	56	64	45	420	6.59
Transports un sakari	94	108	70	30	30	18	350	5.49
Operācijas ar nekustamo īpašumu un komercdarbība	0	0	0	0	54	22	76	1.19
Izglītība	180	167	165	18	7	0	537	8.42
Kultūra, sports	223	166	188	30	24	10	641	10.06
Pārējās nozares	200	263	162	52	27	20	724	11.36
Kopā	1892	1790	1409	448	505	330	6374	100

³⁰ Nodarbinātības valsts aģentūras sniegtie dati

³¹ Nodarbinātības valsts aģentūras sniegtie dati

Savukārt, sadalījumā pēc dzimuma Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēs 2005.gadā visvairāk darba izsaukumu apstiprināti vīriešiem (83%) vecumā no 25 līdz 34 gadiem (41%) (sk. 6.6.tab.)

6.6.tabula
Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēs
ārzemniekiem apstiprinātie darba izsaukumi
sadalījumā pēc vecuma un pēc dzimuma 2005.gadā³²

Vecuma grupas	Sievietes	Vīrieši	Kopā
No 15 līdz 24 gadiem	10	43	53
No 25 līdz 34 gadiem	37	173	210
No 35 līdz 44 gadiem	22	118	140
No 45 līdz 54 gadiem	12	72	84
No 55 līdz 64 gadiem	3	12	15
Virs 65 gadiem	1	2	3
Kopā	85	420	505

Pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā nodarbinātības nolūkos no 2004.gada 1.maija līdz 2006.gada 30.jūnijam ieceļoja **1700** Eiropas Savienības un Eiropas Ekonomiskās zonas pilsoņi un **2640** trešo valstu pilsoņi (sk.6.7.tab.).

6.7.tabula
ieceļojošo ārzemnieku skaits
saistībā ar nodarbinātību³³

Pilsonība	01.05.2004. - 31.12.2004.	01.01.2005. - 31.12.2005.	01.01.2006. - 30.06.2006.	Kopā
Eiropas Savienības un Eiropas Ekonomiskās zonas pilsoņi	607	838	255	1700
Trešo valstu pilsoņi	647	1237	756	2640
Kopā	1254	2075	1011	4340

Saskaņā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes sniegto informāciju laikā no 2004.gada 1.maija līdz 2006.gada 30.jūnijam Latvijas Republikā visvairāk ārzemnieku ieceļojuši saistībā ar nodarbinātību apstrādes rūpniecībā – 24.40%, kas liecina par labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi un ekonomiskās attīstības iespēju saskatošo uzņēmēju interesi par Latviju (sk. 6.8.tab.).

³² Nodarbinātības valsts aģentūras sniegtie dati

³³ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes sniegtie dati

6.8.tabula
Ieceļojošo trešo valstu pilsoņu skaits
sadalījumā pa darbības veidiem³⁴

Darbības veidi	01.05.2004. - 31.12.2004.	01.01.2005. - 31.12.2005.	01.01.2006. - 30.06.2006.	Kopā	%
Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība	14	27	11	52	1.97
Zvejniecība	2	9	6	17	0.64
leguves rūpniecība un karjeru izstrāde	1	2	1	4	0.15
Apstrādes rūpniecība	201	299	144	644	24.40
Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde	4	3	1	8	0.30
Būvniecība	16	44	62	122	4.62
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu un sadzīves aparātūras un iekārtu remonts	75	163	78	316	11.97
Viesnīcas un restorāni	70	97	68	235	8.90
Transports, glabāšana un sakari	27	84	68	179	6.78
Finanšu starpniecība	22	37	24	83	3.14
Operācijas ar nekustamo īpašumu; noma un cita komercdarbība	74	162	118	354	13.41
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	0	9	14	23	0.87
Izglītība	53	57	18	128	4.85
Veselība un sociālā aprūpe	6	14	10	30	1.14
Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi	81	228	133	442	16.74
Ārpus teritoriālās organizācijas un institūcijas	0	1	0	1	0.04
Mājsaimniecību darbība	1	1	0	2	0.07
Kopā	647	1237	756	2640	100

Sadalījumā pa pilsonībām laikā no 2004.gada 1.maija līdz 2006.gada 20.jūnijam Latvijā saistībā ar nodarbinātību visvairāk ieceļoja Krievijas (33.75%), Ukrainas (21.17%), ASV (8.52%), Indijas (5.72%) un Baltkrievijas pilsoņi (5.68%). Pārējo valstu pilsoņi nepārsniedz 5% sliekšni. (sk. 6.9. tab.)

³⁴ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes sniegtie dati

6.9.tabula
Lielākās ar nodarbinātību ieceļojošās
trešo valstu pilsoņu grupas, 2004 – 30.06.2006.

Nr.	Pilsonība	01.05.2004.– 31.12.2004.	01.01.2005. – 31.12.2005.	01.01.2006. – 30.06.2006.	Kopā	%
1	Krievija	173	446	272	891	33.75
2	Ukraina	191	242	126	559	21.17
3	ASV	66	110	49	225	8.52
4	Indija	34	75	42	151	5.72
5	Baltkrievija	26	87	37	150	5.68
6	Izraēla	33	41	36	110	4.17
7	Ķīna	25	42	20	87	3.30
8	Turcija	11	16	24	51	1.93
9	Kanāda	11	17	10	38	1.44
10	Citas valstis	77	161	140	378	14.32
	Kopā	647	1237	756	2640	100

Salīdzinot izsniegto darba atļauju skaitu, jāsecina, ka ar katru gadu to skaits palielinās, kas liecina, ka, Latvijas Republikai kļūstot par Eiropas Savienības dalībvalsti, ir palielinājusies uzņēmēju interese par Latviju, jo Latvijā ir ekonomiskās attīstības intereses, kā arī 2004.gadā darba atļauju izsniegšanas procedūru atviegloja izveidotā darba atļauju datu bāze (sk. 6.10.tab.).

6.10.tabula
Izsniegtās darba atļaujas, 2002 - 2005

2002	2003	2004	2005	Kopā
2 904	2 984	3 717	4 609	14 214

Viens no iemesls, kāpēc Latvijā nav tik daudz viesstrādnieku, ir darba samaksa un samērā augstās administratīvās izmaksas. No trešās valsts iebraukušai personai pirms nodokļu nomaksas jāmaksā vismaz Ls 246 jeb vidējā alga valstī. Un šī samaksa daudziem darba devējiem ir par lielu, jo pašmāju darbaspēku patreiz ir iespējams nolīgt par minimālo darba samaksu. Patlaban valstī noteikta minimālā darba samaksa ir 90 lati.

Darba atļaujas saņemšanas izmaksas veido:

- 1) maksa par dokumentu izskatīšanu un darba izsaukuma apstiprināšanu
Nodarbinātības valsts aģentūras filiālē – 3 vai 5 lati (atkarībā no dokumentu izskatīšanas termiņa);
- 2) valsts nodeva par darba atļaujas pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu viena ārzemnieka nodarbināšanai - 35 Ls par kalendāra mēnesi;

- 3) paredzamais atalgojums – ne mazāks kā valstī fiksētā vidējā darba alga mēnesī (pašreiz Ls 305, ko sastāda atalgojums Ls 246 un 24.09% ienākuma nodoklis, ko maksā darba devējs – Ls 59.24);
- 4) maksa par kvalifikācijas atbilstības pārbaudi reglamentētajās profesijās Akadēmiskās informācijas centrā – Ls 42.70;
- 5) izsaukuma uzturēšanās atļaujas saņemšanai noformēšana – Ls 10;
- 6) valsts nodeva par uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu – Ls 70 līdz Ls 170 (atkarībā no dokumentu izskatīšanas termiņa);
- 7) veselības apdrošināšanas polise – Ls 40;
- 8) konsulārā nodeva par dokumentu pārsūtīšanu uz Latviju – Ls 30;
- 9) ilgtermiņa vīza – Ls 20.

Darba atļaujas noformēšanas vienreizējās izmaksas pirmajam darba gadam darba devējam izmaksā no Ls 220 līdz Ls 320, savukārt ikmēneša izmaksas veido Ls 340.

Ja darbinieku paredzēts nodarbināt ilgāk par vienu gadu, nākamajos gados darba atļaujas izmaksas ir mazākas, jo nav atkārtoti jāveic kvalifikācijas pārbaude, nav konsulārās nodevas par dokumentu pārsūtīšanu, kā arī vairs nav nepieciešama ilgtermiņa vīza.

Kā jau minēts iepriekš, Latvijā netiek uzkrāta statistiskā informācija par pamatiedzīvotāju un migrantu skaitu, kas nodarbināti saskaņā ar Starptautisko standartizēto profesiju klasifikāciju. Piedāvājam Centrālās Statistikas pārvaldes rīcībā esošos statistiskos datus par kopējo vidējo nodarbināto skaitu saskaņā ar Starptautisko Profesiju klasifikatoru (sk. 3.pielikumu).

Saskaņā ar Ministru kabineta 2003.gada 29.jūlija noteikumiem Nr.425 „Nodarbinātības valsts aģentūras nolikums”³⁵ Nodarbinātības valsts aģentūra apkopo informāciju par darba devēju pieteiktajām brīvajām darba vietām un nodrošina šīs informācijas pieejamību bezdarbniekiem un darba meklētājiem. Tomēr jāmin, ka minētie dati neatspoguļo reālo situāciju valstī, jo bieži vien darba devēji neziņo par brīvajām darba vietām Nodarbinātības valsts aģentūrai (sk. 4.pielikumu).

³⁵ Ministru kabineta 2003.gada 29.jūlija noteikumi Nr.425 „Nodarbinātības valsts aģentūras nolikums”, Latvijas Vēstnesis Nr.111, 2003.08.06.

SECINĀJUMI

- ✓ Speciāli ieceļošanas un uzturēšanās noteikumi trešo valstu augsti kvalificētajam darbaspēkam nav definēti.
- ✓ Tā kā Latvijā šobrīd nav pieejama informācija un prognozes par darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu pēc darbaspēka kvalifikācijas un tautsaimniecības nozares, šobrīd nav iespējams sniegt izvērtējumu, kādā mērā trešo valstu augsti kvalificētu darbinieku uzņemšana ietekmēs situāciju Latvijas darba tirgū.
- ✓ Lai gan pastāv uzskats, ka valstī ir pārāk stingri ierobežojumi trešo valstu darba ņēmēju piekļuvei valsts darba tirgum, šobrīd pilnvērtīgāk jāizmanto valstī esošie darbaspēka resursi.
- ✓ Lai būtu iespējams pētīt migrācijas ietekmi Latvijas darba tirgū un noteikt prioritāros virzienus, kuros nepieciešams tiesiskais regulējums, Ministru prezidents uzdevis izveidotajai darba grupai ar migrācijas politiku saistītajos jautājumos līdz 2006.gada 31.decembrim iesniegt koncepcijas projektu par migrācijas politiku nodarbinātības kontekstā.
- ✓ Latvijas tautsaimniecībai turpinot strauji attīstīties, nepieciešamība pēc darbaspēka pieaug, līdz ar to būs jārada labvēlīgāki apstākļi augsti kvalificēta darbaspēka uzņemšanai attiecīgās nozarēs (celtniecībā, kokapstrādē un c.).

PIELIKUMI

IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS UN ORGANIZĀCIJAS

1. Labklājības ministrija
2. Labklājības ministrijas Nodarbinātības valsts aģentūra
3. Ekonomikas ministrijas Centrālā Statistikas pārvalde
4. Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

1. Imigrācijas likums, Latvijas Vēstnesis Nr.169, 2002.11.20.
2. Valsts valodas likums, Latvijas Vēstnesis Nr.428/433, 1999.12.21.
3. Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums, Latvijas Vēstnesis Nr.80, 2002.05.29.
4. Ministru kabineta 2000.gada 22.augusta noteikumi Nr.296 „Noteikumi par profesionālo un amata pienākumu veikšanai nepieciešamo valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību”, Latvijas Vēstnesis Nr.302, 2000.08.29.
5. Ministru kabineta 2003.gada 29.jūlija noteikumi Nr.425 „Nodarbinātības valsts aģentūras nolikums”, Latvijas Vēstnesis Nr.111, 2003.08.06.
6. Ministru kabineta 2004.gada 20.janvāra noteikumi Nr.44 “Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem”, Latvijas Vēstnesis Nr.12, 23.01.2004.
7. Ministru kabineta 2006.gada 4.aprīļa noteikumi Nr.252 „Noteikumi par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību ārzemniekiem, kas ir tiesīgi pieprasīt pastāvīgās uzturēšanās atļauju”, Latvijas Vēstnesis Nr.57, 2006.04.07.
8. Arkliņa I. Latvija nebūs lētā darbaspēka valsts, Lietišķā Diena, 21.11.2005.
9. Fridriksone M., Grib atvieglot darbinieku ieviešanu, Dienas Bizness, 24.08.2006.
10. Krastiņš J., Strenga G., Klimovičs A., Zālīte I., Polija atceļ ierobežojumus viesstrādniekiem, Diena, 02.09.2006., Nr.204, 1.lpp
11. Liepiņš I., Būs jāiztiek bez ukraiņu darbaspēka, Dienas Bizness, 21.06.2006., 4.lpp
12. Orupe A., Darba resursu stratēģijas vietā – viesstrādnieki, žurnāls „Nedēļa”, 30.08.2006.
13. Rungainis G., Lētu roku importam – Nē, žurnāls „Kapitāls”, 09/2006
14. Zālīte I., Darbaspēka trūkumu var atrisināt paši, Diena, 12.09.2006., Nr.212, 8.lpp
15. Kalvītis: prioritāte ir Latvijas darbaspēks, nevis viesstrādnieki. Sk. internetā 06.07.2006. <http://www.delfi.lv/archive/article.php?id=12239568>

16. Vīksne I., Latvija strādā viesstrādnieki no 70 valstīm, sk. internetā 29.08.2006.
<http://www.tvnet.lv/zinas/latvija/article.php?id=297521>
17. Izveido darba grupu politikas plānošanai legālas migrācijas jautājumā. Sk. internetā 30.08.2006.
<http://www.mk.gov.lv/lv/aktuali/zinas/2006gads/05/iekslietu30052006-01/>
18. Ekonomikas ministrijas preses relīze. Sk. internetā 01.09.2006.
<http://www.em.gov.lv/em/2nd/?cat=621&id=14292>
19. Ko valsts var darīt?, Latvijas Avīze, 12.06.2006.
20. Gatavojas viesstrādnieku iepiludināšanai, Latvijas Avīze, 27.06.2006.
21. „Viesstrādnieks vai vietējais?“, „Neatkarīgā Rīta Avīze“, 15.06.2006.
22. LM: viesstrādnieku piesaistei jābūt pārdomātai, portāls „Delfi“, sk. internetā 21.08.2006. <http://www.delfi.lv/archive/article.php?id=15303633>
23. Brīvo darbvieta skaits 2006.gada II ceturksnī, Sk. internetā 04.10.2006.
http://www.csb.gov.lv/lteksts.cfm?tem_kods=briv&datums=%7Bts%20%272006%2D09%2D13%2013%3A00%3A00%27%7D
24. Izsludināti grozījumi Imigrācijas likumā. Sk. internetā 06.10.2006.
http://www.pmlp.gov.lv/?p=30&menu_id=25&news_id=966&news_pos=0
25. Ministru kabineta 2006.gada 25.jūlija protokols Nr.39 (41 §). Sk. internetā 06.10.2006.
<http://www.mk.gov.lv/lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2006-07-25>

3. PIELIKUMS
Kvalificētā darbaspēka nodarbinātība pa profesiju
pamatgrupām un apakšgrupām³⁶

Nodarbinātība pa profesiju pamatgrupām un apakšgrupām	Kods	Nodarbināto vidējais skaits sadalījumā pa gadiem											
		2000*		2001*		2002*		2003*		2004**		2005**	
		Siev.	Vīr.	Siev.	Vīr.	Siev.	Vīr.	Siev.	Vīr.	Siev.	Vīr.	Siev.	Vīr.
Likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji	1	29624	40434	31244	42993	32580	44667	34465	47404	41703	63429	44623	67031
Likumdevēji, valsts amatpersonas un ierēdņi vadītāja amatā	11	4161	2471	5017	3814	5455	4234	5572	4014	6937	5714	7231	5799
Kolektīvie vadītāji	12	15785	20845	15165	20690	15887	20798	17304	22338	18907	27494	19965	26698
Vispārējie vadītāji	13	9678	17118	11062	18489	11238	19635	11589	21052	15860	30222	17427	34534
Vecākie speciālisti	2	65789	23330	63390	24537	65281	25155	74333	41071	100190	50567	104454	51421
Fiziķi, ķīmiķi, matemātiķi, inženieri un tiem radniecīgu profesiju vecākie speciālisti	21	6013	9396	6014	10135	5728	10592	5794	10834	6593	13763	6494	14210
Vecākie dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	22	7682	1781	7357	1644	7404	1755	7116	1747	9518	2900	9817	2989
Vecākie izglītības iestāžu speciālisti	23	26008	5568	25694	5361	26792	5388	27588	5316	35549	8109	35766	8320
Citi vecākie speciālisti	24	26086	6585	24325	7397	25357	7420	33835	23174	48531	25796	52376	25902
Speciālisti	3	60664	34440	61508	39693	62606	40550	57629	27987	68689	37237	73889	40663
Fizikas un inženierzinātņu speciālisti	31	4938	11508	4762	10776	6014	10930	5362	12526	5594	14195	6169	15428
Dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	32	16755	787	16583	771	16163	967	16475	1002	18859	1233	19487	1500
Izglītības iestāžu speciālisti	33	12774	1004	11904	937	10878	1008	10603	987	12202	1644	13220	1888
Citi speciālisti	34	26197	21141	28259	27209	29551	27645	25188	13471	32034	20164	35012	21847
Kvalificēti lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	6	2322	2994	2355	2590	2400	2647	2845	2223	2684	2482	2973	2729
Kvalificēti tirgus lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	61	2322	2994	2355	2590	2400	2647	2845	2223	2684	2482	2973	2729

³⁶ Centrālās Statistikas pārvaldes sniegtā informācija

Personiskā patēriņa lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	62	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kvalificēti strādnieki un amatnieki	7	28302	86833	28159	85259	28521	84612	28420	89328	29498	96863	29159	96424
leguves rūpniecības un būvniecības strādnieki	71	1614	24279	1319	23860	1299	23974	1511	27779	1531	32761	1774	34468
Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	72	1479	43713	1399	43390	1273	43012	1594	43015	1410	47464	1486	46993
Prezīcijas izstrādājumu, roku darba mākslas priekšmetu izgatavotāji, iespiedēji un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	73	1520	1618	1427	1553	1200	1316	1286	1446	1389	1464	1231	1682
Citi radniecīgu profesiju strādnieki un amatnieki	74	23689	17223	24014	16486	24749	16310	24028	15088	25168	15174	24667	13281
Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	8	13774	64800	14810	65955	14429	66730	14810	71112	15508	76960	15076	76854
Rūpniecisko iekārtu operatori	81	2864	13185	3108	13299	3023	14540	3248	15852	3255	16267	3324	16305
Stacionāro iekārtu un mašīnu operatori, montieri un montētāji	82	9242	8871	9660	9264	9305	9055	9434	9490	9914	10286	9492	10430
Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	83	1668	42744	2042	43392	2101	43135	2128	45771	2339	50406	2259	50120

* No 2000 – 2003 gadam: nodarbināto skaits pa profesiju pamatgrupām.

** No 2004: strādājošo skaits pamatdarbā un papildu darbā (darbinieki, kuriem par oktobri ir aprēķināta darba alga (ietverot arī tos, kuri strādāja pusslodzi vai kuru darba alga ietekmējuši darba kavējumi)).

Datu avots: Profesiju apsekojuma rezultāti (uzņēmumos) 2000, 2001, 2002, 2003, 2004 un 2005.oktobrī
Profesiju sadalījums ir saskaņā ar Starptautisko standartizēto profesiju klasifikāciju (ISCO 88 COM).

4. PIELIKUMS
Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrētās
brīvās darba vietas sadalījumā pa atsevišķām
profesiju pamatgrupām un apakšgrupām³⁷

Pamatgrupas/apakšgrupas nosaukums**	Gads					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1.pamatgrupa: likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji	735	753	723	827	765	639
11 apakšgrupa: likumdevēji, valsts amatpersonas un ierēdņi vadītāja amatā	14	33	34	13	7	12
12 apakšgrupa: kolektīvie vadītāji	535	589	567	725	685	521
13 apakšgrupa: vispārējie vadītāji	186	131	122	89	73	106
2.pamatgrupa: vecākie speciālisti	2641	1766	1619	1702	1569	1449
21 apakšgrupa: fiziķi, ķīmiķi, matemātiķi, inženieri un tiem radniecīgu profesiju vecākie speciālisti	840	558	489	474	600	434
22 apakšgrupa: vecākie dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	172	146	129	167	136	179
23 apakšgrupa: vecākie izglītības iestāžu speciālisti	1056	617	550	477	411	442
24 apakšgrupa: citi vecākie speciālisti	573	445	451	584	422	394
3.pamatgrupa: speciālisti	4963	3504	3097	2862	3030	3158
31 apakšgrupa: fizikas un inženierzinātņu speciālisti	545	555	472	653	683	664
32 apakšgrupa: dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	358	330	220	244	263	284
33 apakšgrupa: izglītības iestāžu speciālisti	382	375	245	186	233	263
34 apakšgrupa: citi speciālisti	3678	2244	2160	1779	1851	1947
6.pamatgrupa: kvalificēti lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	1578	1153	841	1219	1312	1495
61 apakšgrupa: kvalificēti tirgus lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	1578	1153	841	1219	1312	1495
62 apakšgrupa: personiskā patēriņa lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	0	0	0	0	0	0
7.pamatgrupa: kvalificēti strādnieki un amatnieki	12882	13457	13320	15857	17837	21660
71 apakšgrupa: ieguves rūpniecības un būvniecības strādnieki	3416	3860	4120	6033	7067	9740
72 apakšgrupa: metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	4441	4770	4701	4864	5248	6343
73 apakšgrupa: prezīcijas izstrādājumu, roku darba mākslas priekšmetu izgatavotāji, iespiedēji un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	310	153	144	176	218	260
8.pamatgrupa: iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	7387	7731	6838	7198	7755	9597
81 apakšgrupa: rūpniecisko iekārtu operatori	2501	2605	2387	2508	2562	2863
82 apakšgrupa: stacionāro iekārtu un mašīnu operatori, montieri un montētāji	2395	2593	1875	1735	1801	2199
83 apakšgrupa: pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	2491	2533	2576	2955	3392	4535
Valstī	51986	50433	48476	55520	61906	74747

** pēc Latvijas Republikas Profesiju klasifikatora

³⁷ Nodarbinātības valsts aģentūras sniegtā informācija